

Naš prijatelj, a ne neka nepoznata "čudna" osoba

Pravo osoba s posebnim potrebama na obrazovanje u redovnim školama u njihovim mjestima stanovanja vrlo se sporo mijenja unatoč pozitivnim propisima i usvojenim međunarodnim dokumentima (procjenjuje se da je samo 1% učenika uključeno od očekivanih 10% djece s posebnim potrebama). Uključivanje podrazumijeva poštivanje zakonske osnove, ali i razvijanje fleksibilnosti u radu i razvoj različitih načina tretiranja individualnih potreba svakog učenika.

Posebne potrebe ove djece proizlaze iz teškoća u intelektualnom funkcioniranju, motorici, govoru, čitanju i pisanju, osjetnim funkcijama (sluh i vid) te teškoćama na socijalnom i emocionalnom području. Učestalo ova djeca imaju znatnih teškoća u praćenju i svladavanju redovitog školskog programa.

Školovanje djece s posebnim potrebama u Hrvatskoj se odvija u redovnim osnovnim školama i u posebnim odgojno – obrazovnim ustanovama (specijalnim školama). Kod školovanja u redovnim osnovnim školama možemo govoriti o potpunoj uključenosti i o djelomičnoj uključenosti. Potpuna uključenost ostvaruje se uključivanjem učenika s posebnim odgojno - obrazovnim potrebama u redovni razredni odjel gdje učenik svladava redovne ili prilagođene nastavne programe uz primjenu individualiziranih postupaka u radu i kad god je moguće, to je najbolje rješenje za sve uključene. Prilagođeni program se izrađuje na poznavanju učenikovih „jakih“ strana i sposobnosti, na onome što dijete zna i može.

Kod djelomične uključenosti učenik je uključen u rad matičnoga razreda najčešće kod odgojnih predmeta (glazbeni, likovni, tjelesni), gdje uz veliku kreativnost učitelja svladava zadane sadržaje, dok ostale predmete (najčešće su to obrazovni predmeti, ali nije izričito navedeno) savladava u posebnom razrednom odjelu uz vođenje defektologa – učitelja. Važnost takvog rada je da se stvore povoljni uvjeti za odnose s vršnjacima i razvijaju prijateljstva.

Neki učenici koji su uključeni u redovni sustav odgoja i obrazovanja imaju i podršku pomoćnika u nastavi. Ovakav oblik podrške polako postaje praksom i u hrvatskim školama. Dosadašnje iskustvo pokazalo je da se uvođenjem pomoćnika u nastavu (pomoćnik učeniku), omogućuje učenicima s posebnim obrazovnim potrebama ravnopravno sudjelovanje u svim područjima nastave.

Prihvatanje uključivanja djece s posebnim odgojno - obrazovnim potrebama važan je društveni zadatak koji doprinosi boljem životu, razvoju i stjecanju novih vještina koje im omogućuju da budu što slobodniji i sretniji te da ih okružuju ljudi kojima je stalo do njih. Svi sudionici obrazovanja međusobno uče davati i primati pomoć. Kada učenici iz razreda ugledaju svog prijatelja s posebnim odgojno - obrazovnim potrebama kako nepažljivo prelazi cestu, znat će što učiniti i kako priskočiti u pomoć. Poznaju ga. On je njihov prijatelj, a ne tamo neka nepoznata „čudna“ osoba.

Učenik s posebnim potrebama koji je uključen u redovnu školu ima uzor među vršnjacima za vještine i ponašanja tipična za tu dob te razvija veće samopoštovanje zbog boravka u redovnoj skupini. Zapitajmo se, imamo dijete s komunikacijskim teškoćama, npr. dijete ne može govoriti zbog emocionalnih teškoća (strah, sramežljivost) ili nema potrebe za komunikacijom (poremećaji iz autističnog spektra) ili ne može govoriti zbog fizičkih problema kao kod cerebralne paralize ili muca, i stavimo ih u skupinu djece sa sličnim poteškoćama, što oni međusobno uče? Ista ponašanja koja već kao ograničenja imaju. Nemaju priliku za poticaj i oponašanje, što znači za učenje. Međusobno ne razgovaraju ili razgovaraju malo, jer ne mogu ili ne žele, okruženi su samo s odraslima, različitim terapeutima, ne znaju kako se trebaju ponašati djeca njihove dobi, koje crtiće gledaju, koje igre igraju. Znanja koja dobivaju nemaju gdje primijeniti, pa ne razvijaju ni samopouzdanje

ni samopoštovanje. Učenici koji imaju teškoće u ponašanju različitih uzroka (hiperaktivnost, emocionalne teškoće, zapuštenost, zlostavljanje), kada ih stavimo u skupine međusobno sličnih, najčešće se samo trude u negativnom, kako biti još lošijeg ponašanja. **Zato, ako želimo biti humano društvo, prihvatimo različitosti, ali usredotočimo se na sličnosti. Tako dajemo i drugima i sebi priliku za osobni rast i razvoj.**

Djeca bez razvojnih teškoća imaju priliku za učenje o razlikama. Netko voli plavu, a netko ljubičastu boju, netko je visok, a netko nizak, ali svi volimo slušati bajke i crtati leptire i možemo naći područje gdje se možemo dobro zabavljati i biti sretni. Razvijaju samopoštovanje zbog pomaganja drugima, postaju osjetljivi prema potrebama drugih i bolje razumiju različitost. Istraživanja i iskustvo pokazuju da kada djecu dobro vodimo primjerom i učenjem, uživaju u pomaganju drugima. „Najbolji prijatelj dana“ je situacija kada jedan učenik cijeli dan posebnu pozornost i pomoć pruža djetetu s posebnim potrebama. Uvijek svi učenici žele sudjelovati i natječu se u pružanju pomoći. Zar nije to osobina koju želimo kod svoje djece? Želimo li da djeca spoznaju da pojedinac može prevladati svoje teškoće i tako postići uspjeh? Osobe s cerebralnom paralizom postaju sportaši, osobe koje mucaju govore na javnim skupovima, a ima i profesionalnih pjevača, osobe s poteškoćama u mentalnom funkcioniranju osposobljavaju se za samostalan rad i život. Djeca uče ono što doživljavaju i vide. Dajmo im priliku da međusobno uče.

Roditelji djeteta s posebnim potrebama kroz uključenost dobivaju saznanje da njihovo dijete dobiva najviše prilika za razvoj koliko je to moguće, što im je najvažnije.

Roditelji ostale djece otkrivaju nove načine za međusobnu pomoć. To je onaj dobar osjećaj kada mogu pomoći, bolji nego kad tražim pomoć. Kod roditelja ostalih učenika bez *izričitih* posebnih potreba, jer svi imamo različite potrebe, može se javiti strah da će učenici s posebnim potrebama „loše“ utjecati na njihovu djecu. Nastavni plan i program se ne mijenja zbog djece s posebnim potrebama, a obavještavanje o rezultatima rada i mogućnost otvorenog razgovora najbolje će ih uvjeriti u uspješnost u radu.

Učitelji koji rade s djetetom s posebnim potrebama imaju priliku za izazov, profesionalni razvoj i uče nove vještine. Kada savladamo novi životni izazov, ushićenje i znanje koje time dobivamo su neprocjenjivi. Doživljavamo ushit prvog dana posla, kada je sve moguće, a entuzijazam ostvaruje sve snove.

Svi sudionici odgoja i obrazovanja imamo priliku, ne bez teškoća i uloženog truda, postići one vrijednosti za koje znamo da su nam važne; samopouzdanje, samopoštovanje, prihvaćanje i uvažavanje različitosti, vjeru da možemo prevladati teškoće i postići uspjeh, učimo, stječemo nova znanja i vještine, sretni smo, volimo.....

Svako dijete ima svoje individualne kvalitete i posebne zahtjeve koje uzmimo u obzir. Nemojmo se bojati što su djeca različita. Nije potrebno da sve svima bude uvijek isto, jer djeca znaju da život nije takav. Oni to bolje razumiju nego što mi mislimo. Postoji li mogućnost da se prilagodimo potrebama određenog djeteta, ostala će djeca to razumjeti.

„Nisam problematičan zato što želim biti problematičan, nego zato što imam probleme.

Daj da zajedno živimo i učimo.“

Vesna Ivančević